

Branko Tomečak

**BIBLIOTEKA PRAVNOG FAKULTETA
U ZAGREBU**

**Pregled stvaranja knjižnične zbirke i uređenja knjižnice
1886-1964.**

***1. Knjižna zbirka (Seminarska knjižnica)
Pravo - i državoslovnog fakulteta u Zagrebu
- počeci fakultetske knjižnice -
1886-1906.***

Nakon iskustava stečenih u prvim godinama rada novog Sveučilišta uvidjelo se da sama predavanja ne postižu dovoljan učinak u studiju. Da bi studenti produbili svoje znanje i bolje se osposobili za rad nakon završenog studija, ili se uputili u znanstvenu djelatnost, odjel za bogoštovje i nastavu Zemaljske vlade donio je 14. lipnja 1886. pod br. 5820 Naredbu o ustrojstvu pravo- i državoslovnoga seminara, za Pravo- i državoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Ujedno je propisan i Privremeni statut o ustrojstvu tog seminara¹.

Prema t. 14. te Naredbe (t. 15. Statuta) mogli su članovi seminara uz povoljnije uvjete posuđivati i po više knjiga iz Sveučilišne biblioteke za "kućnu porabu". Iako je tada Sveučilišna knjižnica i njezina opća čitaonica bila u istoj zgradi kao i Pravo- i državoslovni fakultet (dalje : Fakultet), ipak se željelo time još više olakšati studentima rad za seminar. Da bi se još više potaknulo rad u seminaru, Proračunom o potrebi i pokriću nutarnje samouprave kraljevinah Hrvatske i Slavonije i sjedinjenoga s istimi Hrvatsko - slavonskoga krajiškog područja za godinu 1887². odobren je iznos od 400 for. za ustrojenje seminara na Pravo- i državoslovnom fakultetu. Od tog su se iznosa trebale isplatiti nagrade za najbolje seminarske radnje.

Tada se uvidjelo da je za bolji razvoj seminara poželjno imati vlastitu seminarsku knjižnicu s literaturom posebno primjerenom zadacima toga oblika nastave. Tako je Zemaljska vlada 1886. dozvolila da se utroši 200 for. za

---

¹ Službeni glasnik kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade odjela za bogoštovje i nastavu. God. 1886, str. 101-106.

² Sbornik zakonah i naredabah valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju (dalje: Sbornik zakonah...), god. 1887, kom. I, str. 55.

nabavu najnužnijih priručnih knjiga, a ubuduće da se za popunjavanje Seminarske knjižnice Fakulteta godišnje predvidi 100 forinti³.

Tako je Proračun o potrebi i pokriću nutarnje samouprave ... za god. 1888, donesen Zakonom od 15. prosinca 1887⁴, predvidio utrošak od 100 for. za Knjižnicu pravo- i državoslovnog seminaru zagrebačkog Sveučilišta. Do god. 1895. visina je dotacije iz proračuna ostala na tom skromnom iznosu⁵.

Rad u seminarima je međutim nakon pet godina zastao, a mala knjižna zbirka bila je jedan od razloga zbog kojeg se taj zastoj opravdavao.

Zbirka knjiga za fakultetski seminar rasla je previše sporo, pa je zemaljskim Proračunom za god. 1896. dotacija za Knjižnicu pravo- i državoslovnog seminaru povišena na 250 for.⁶ Taj povišeni iznos predviđaju i proračuni idućih godina. No povrh te godišnje dotacije Zemaljska vlada odobrvala je u nekim godinama (npr. 1896-1898) da se godišnje utroši još daljnjih 300 for. za potrebe Seminarske knjižnice Fakulteta, i to od svote koja je prvotno proračunom bila predviđena za nagradu najboljih seminarskih radnja⁷.

Ipak se na izvanredna sredstva za nabavu knjižne građe nije moglo kasnije računati, a zbog političkih prilika ni uobičajene redovite godišnje dotacije nisu više bile redovite. Nije lako, zbog nepotpunosti podataka, određenije iskazati koliko se u razdoblju 1886-1906. moglo nabaviti knjiga za Seminarsku knjižnicu Fakulteta. Ako se uzme da se od 1886. do 1906. za popunjavanje Seminarske knjižnice moglo utrošiti oko 4.000 for., za taj se novac moglo nabaviti oko 600 do 700 knjiga. Cijene knjiga kretale su se u tom razdoblju od 2 do 7 forinti ovisno o vrsti građe (zakoni, sudske rješidbe - jeftinije, strane monografije - skuplje). Nabavljena su djela bila s užih područja za pojedine seminare. Uz to bilo je i darovanih knjiga, a to su izdanja Pravničkog društva, Akademije, statističke publikacije, službena izdanja zakona, te darovi pojedinaca. Seminarska knjižnica dobila je nešto knjiga iz ostavine prof. Aleksandra Bresztyenszkog umrlog 1904. Tako se može uzeti da je Seminarska knjižnica Fakulteta god. 1906. mogla doseći barem 1.200 svezaka priručnih knjiga i nešto periodike.

Nezgodna je bila u tome što ta knjižna zbirka nije bila u cjelini dovoljno stručno sređena ni jedinstveno vođena. Tu je djelatnost na Fakultetu trebalo tek urediti. Uz to nije bilo ni odgovarajućih prostorija u kojima bi se moglo primjereno smjestiti knjižnu građu i razviti knjižničnu djelatnost. Naime,

---

³ Pravoslovni i državoslovni fakultet, - u: Spomenica o 25-godišnjem postojanju Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, Zagreb, 1900, str. 42.

⁴ Sbornik zakonah...,god. 1888, kom I, str. 55.

⁵ Sbornik zakonah...,god. 1895, kom. II, str. 58.

⁶ Sbornik zakonah...,god. 1896, kom. I, str. 55.

⁷ Pravoslovni i državoslovni fakultet, ibidem, str. 42.

prostorije za predavanja na Sveučilištu služile su i za smještaj knjižnih fondova pojedinih fakulteta⁸.

Stoga se može reći da je ta knjižna zbirka mogla biti korisna nastavnom osoblju Fakulteta i možda ponekom studentu, ako je u tome imao jači poticaj i pomoć nastavnika.

Ukratko bi se ovdje moglo osvrnuti na druge pravne knjižnice i oveće pravne zbirke u Zagrebu polovicom prvog desetljeća ovog stoljeća. Prema statističkim podacima koncem godine 1905, dakle nešto prije konačnog ustroja Seminarske knjižnice Fakulteta, navode se u Zagrebu sljedeće takve knjižnice: Sabor Kr. Hrvatske (2.061 sv.), Zemaljska vlada (5 knjižnica - ukupno 22.489 sv.), Poglavarstvo grada Zagreba (1.217 sv.), Sveučilište (Sveuč. knjižnica - 117.170 sv.), sudbene oblasti (3 knjižnice: Stol sedmorice, Banski stol i Sudbeni stol Zagreb - ukupno 4.107 sv.), Trgovačko-obrtnička komora (2.600 sv.)⁹.

Treba uzeti u obzir da su u to vrijeme pravne knjižne fondove imale i Knjižnica JAZU, koja je tada imala ukupno oko 50.000 sv., kao i Metropolitana s preko 40.000 sv. Može se računati da su pravne publikacije u NSBZ tada dosizale blizu 7.000 svezaka.

U to je vrijeme postojala i Biblioteka Pravničkoga društva u Zagrebu. Društvo je osnovano god. 1874, a prema svojim je Pravilima imalo i zadatak osnovati pravničku čitaonicu. Glavna redovita godišnja skupština Pravničkoga društva¹⁰ održana dne 9. veljače 1907. zaključila je na prijedlog dr. Josipa Šilovića da se ta knjižnica preda u vlasništvo Sveučilišnoj biblioteci. Uz to bi prema Šilovićevom prijedlogu Pravničko društvo i dalje držalo časopise koje je dotada primalo (većinom u zamjenu za *Mjesečnik Pravničkog društva*) i ustupalo ih kao i nove časopise zajedno s prinovama knjiga Sveučilišnoj biblioteci. Za protuuslugu se tražilo da se članovi toga društva imaju pravo u profesorskoj čitaonici ili u posebnoj prostoriji koristiti knjižničnom građom Sveučilišne biblioteke, i eventualno knjige uzajmljivati kući. Ovaj je prijedlog J. Šilović na skupštini obrazlagao činjenicom da se društvena knjižnica ne može koristiti jer to Društvo ne može plaćati prostorije i osoblje za takvu svrhu.

Imalo se nadalje očito u vidu da ni god. 1906. novoustrojena Seminarska knjižnica Fakulteta nema u dogledno vrijeme većih mogućnosti u tom pogledu, a ni onakav javni karakter kao Sveučilišna biblioteka.

Pismeni prijedlog Pravničkoga društva o ustupanju svoje knjižnice uz navedene uvjete upućen je 20. veljače 1907. Sveučilišnoj biblioteci, a ova je 20. svibnja 1907. predložila Zemaljskoj vladi, odjelu za bogoštovlje i nastavu, da se

---

⁸ Izvještaj odstupajućeg rektora dr. Antuna Heinza... o prošloj naučnoj godini 1905/1906, u: Govori izrečeni dne 19. listopada 1906. kod instalacije rektora za školsku godinu 1906/1907... - Zagreb, 1906, str. 14.

⁹ Statistički godišnjak kraljevina Hrvatske i Slavonije, I: 1905, Zagreb, 1913, str. 770.

¹⁰ Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu, 33(1907), br. 3, str. 230-231.

ta ponuda prihvati. To je učinjeno otpisom spomenutog vladinog odjela od 17. kolovoza 1907. br. 16.155. Tako je u mjesecu studenom 1907. predana knjižnica Pravničkog društva Sveučilišnoj biblioteci¹¹.

Tom je prilikom Pravničko društvo predalo 1.900 jedinica bibliotečne građe Sveučilišnoj biblioteci te do god. 1920. pretplaćivalo 15 pravnih časopisa i slalo dobivene knjige i časopise toj knjižnici¹².

---

¹¹ Izvješće Pravničkoga društva u Zagrebu za godinu 1907, Zagreb, 1908, str. 21-22.

¹² F. Fancev, Sveučilišna knjižnica, u: Sveučilište Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Zagrebu 1874-1924. Spomenica Akademikoga senata, Zagreb, 1925, str. 214.